

ABONAMENTUL

Pe un an . . . 40.— franc
 Pe jumătate an 14.— "
 Pe 3 luni . . . 7.— "
 Pe o lună . . . 2.40 "
 Pentru România și străinătate:
 Pe un an . . . 40.— franc
 Telefon
 pentru oraș și interurban
 Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACTIA

ADMINISTRAȚIA
 Strada Zrinyi N-rul 1/c
 INSERTIUNILE
 se primesc la administrație.
 Mulțumite publice și Lege
 deschisă costă șirul 20 fil.
 Manuscrise nu se în-
 anpolază.

Cei doi Caroli.

Arad, 26 Oct.

A. S. R. principele Carol al României a implinit vârsta de 21 ani. L-am văzut, sunt acum câteva zile, când, pe șoseaua Kiseleff, trecea cortegiul funerar al regelui Carol, pășind în urma afetului funebru, alături de figura Augustului său tată, noul rege al României. Înalt și mlădios, cu frăgezimea și vigoarea tinereții, învăluite în solemnitatea luguț a durerii, tânărul prinț trecea îmbrăcat în uniforma de vânători care îi dă atâta seriozitate ostășească și nu știu ce notă de românism desăvârșit, organic. Ai crede că e unul din miile de vânători ai oștirii care se reîntrează din largul țării, din fundul văilor muntoase ale Carpaților, sau de undeva de pe câmpiile imense ale Bărăganului, s'au de pe malurile Prutului.

Este oare prințul Carol român, asimilat și plin cu tot ce constituie acest popor, cu ființa și temperamentul lui, cu calitățile și caracteristicile, cu ritmul lui sufletesc, cu mentalitatea și aspirațiile lui? Cine s'ar mai îndoi azi?

Regele Carol s'a coborât în mormânt. De ce el se credea că, cu tot lungul șir de ani trecut în țară, sufletul lui nu s'a contopit cu patul ca al prințului cu sufletul și aspirațiile multime, ale neamului ce cârmuia. Cu tot binele, imensul bine, ce făcuse acestei țări, el rămăsese pentru multă lume tot neamțul. Se credea că sufletul lui aleargă și acum încă undeva pe malurile Rinului poetic și că se simte străin în valea Dunării.

Era poate o credință deșartă, o legendă răuvoitoare, în orice caz cel puțin o exagerare.

E absolut cu neputință ca un om după 48 de ani de viață într'o țară să nu se fi solidarizat în intimitatea gândului său, dacă nu cu trecutul, dar cu prezentul ei care este opera lui în bună, poate în cea mai bună parte. Regele Carol a iubit România de sigur, cu dragostea adâncă, mândră și sentimentală a artistului ce-și iubește opera de artă. Cu cât au fost mai grele chinurile în cari a creat-o, cu cât mai cumplite nopțile de trudă migăloasă, ceasurile de crudă îndoială, cu atât mai adânci rădăcinile dragostei ce-l leagă de copilul durerilor sale.

Și regele Carol a fost un artist în felul lui. Un mare maestru al artei de a cuceri o țară sufletește, de a o păstra, de a o organiza și consolida în mod definitiv. Câte lupte, câte peripeții, câte ceasuri de îndoială, cumplită, sfâșietoare, dar și de bucurii și satisfacții dulci, răsplătitoare! Zi cu zi, ceas cu ceas, el a lucrat la desăvârșirea, la ciselarea acestei mari opere care e România modernă, cu armata ei, cu diplomația, cu finanțele, cu căile ferate, șoselele, cu comerțul și industria ei.

Și când, fără de veste, o moarte subită încremeni dalta de artist în mâna-i rece, iată lângă el opera sa, ca o statuie răsărind fără de veste în toată splendoarea ei orbitoare din blocul de marmoră brută a începuturilor rudimentare. Lumea o vede și o bănuște, dar

măine poate, când va veni clipa apropiată și solemnă a desvăluirii, un continent întreg va rămâne uimit în fața minunilor de energie și vigoare nouă, în fața comorilor de frumusețe morală și fizică, îngrămădite prin o lungă și tăcută muncă de atelier.

Principele Carol nu a mai trebuit să cucerească România ca unchiul tatălui său, al regelui Ferdinand. El s'a născut în țară, a crescut aici, sufletul i s'a mlădiat dela început după tactul și bătaia inimilor românești. În deosebire de regele care a dispărut, regele, care va veni nu a trebuit să-și formeze noul său suflet în ceasuri de încercare și zburcium, nu a trebuit să-l smulgă durerii și amărăciunii. Pentru aceea în dragostea lui de țară e mai multă seninătate limpede, dar și mai multă adâncime organică. Carol I s'a făcut Român; Carol II va fi născut Român. Cel dintâi ar fi putut să fie și altceva, cel de al doilea nu va putea fi niciodată altceva decât Român și numai Român.

Este poate o semnificație simbolică în această deosebire. Regele Carol I a închipuit România începătoare, România nesigură, șovăitoare și neformată de după unirea principatelor. Un astfel de stat avea nevoie de sprijinul unei voinți străine, a unui braț crescut și învățat, pe plaiurile altei culturi, formate și vechi.

Principele Carol este România de mâine, e România sprijinită mai întâi de toate pe forțele ei, pe rezultatele muncii culturale, pe noua conștiință națională care se ridică tot mai mândră, mai viguroasă și mai activă. Carol I a cretat bazele acestei României noi; fără munca ordonată, temeinică, răbdătoare a străinului, urcat pe tronul ei, România nu

Moartea Voevodului.

La Curtea-de-Argeș, în purpur și brad
 Dormi-va de-acum, Voevodul...
 Departe, Carpații și brazil bătrâni
 Cânta-vor, în noapte, Prohodul....

Din creste pleșuve, spre slavă urcând,
 Veni-vor vultanii — și 'n jurul
 Castelului Peleş vor trece tipând,
 Căzând, căutându-și Vulturul!

Dar nu mai e nimeni! Vulturul s'a dus
 Și-acuma plutește în soare
 Privindu-și icoana, în purpur și brad,
 Alături de sfinte odoare...

Mărita Stăpână — Archangel cernit —
 Crin negru pe albe morminte —
 Veni-va de veghe, în ceasuri târzii,
 Cu daruri în mâinile sfinte....

— Și Doamna Despina, ca Tine, ducea
 La Curtea-de-Argeș, prinoase....
 Coboară-te, Doamnă, și pune-i ușor
 Pe mâinile reci, chiparoasel....

La Curtea-de-Argeș, strivită de zid
 Sub mândrele-nalte cupole,
 Soția jertfită, se roagă și-acum
 Vestitului mester Manole....

Cu tot ce-avusese Manole mai scump
 Făcut-a zidirea măreață,
 Strivise acolo chiar sufletul lui
 Să dea mânăstirei vieță....

Asemeni vestitului mester, și El
 Ne-a dat o măreață zidire....
 Slăvită să fie acuma și 'n veci
 A Marelui Domn pomenire!

Fl. Victor Eftimiu.

Aage Madelung*)

Morții.

Au ieșit singuri în calea mea. Nici nu trebuia să-i caut; dar fiindcă au fost cei dintâi pe cari i-am văzut, i-am cuprins cu căldura inimii mele încă vie și observ că pe cât de reci rămânem față de multime și suferințele multimei, pe atât de mult ne preocupă soarta unui singur om. Fiecare om e o lume în sine. Nu înțeleg, nu mă impresionez când istoria ne spune despre

*) Renumit scriitor svedez, care în calitate de corespondent de război al ziarului „Berliner Tageblatt” a călătorit de curând prin comitatele noastre invadate de Ruși. Aceste impresii le-a scris după vizitarea spitalului din Sátorajauhely.

prăpădul armatelor mari și fără nume, dar când aminteste numai un nume, numai soarta tragică a unui singur om — atunci îmi sângerază inima ca și când am avea rană și moarte comună.

Patul, pe care muria rănitul, era așezat lângă fereastră, așa că se vedeau conturile dealului de culoarea toamnei. Tot în această cameră mai erau și alți patru luptători răniți și — ca ironie a sorții — un băiat de zece ani, care a căzut din măr și și-a frânt piciorul.

— De ce-i sunt ochii așa de roși? — întreb pe un rănit, căruia i s'a vindecat rana dela mână și se plimbă prin spital.

— A plâns săracul de el toată noaptea — îmi răspunde acesta. — Nu i s'a prins osul la loc și a mai trebuit rupt odată.

— Dar dânsul ce are? — îl întrebai mai departe, și arătai pe rănitul de lângă fereastră, care era palid și cu ochii împăinjenți, de mi-a fost greu să mă apropiu de el.

— O șrapnelă i-a ciuruit spatele — răspunde apropiindu-se de patul camaradului. — L'au ciuruit.

Apoi se uită lung la bolnav, care zace palid și liniștit pe spatele-i ciuruit de gloanțe, căutându-l melancolic în față. După ce l'a privit o vreme zice, nici tare și nici încet, ca și mai înainte, mișcând din cap:

ar fi fost capabilă de forțele ei de azi, gata a-i impune voința.

Cu ajutorul acestei munci sistematice, azi România a ajuns în fruntea statelor balcanice. Ea sprijinește în loc să fie sprijinită, ea ajută în loc să fie ajutată. Ea e România *românească*, România care a asimilat și continuă a asimila toate elementele de civilizație străină, contopindu-le în tânăra cultură românească.

Care va fi între cei doi Carol, rolul actualului rege Ferdinand? Intre trecut și viitor care e prezentul? Regele Ferdinand aparține prin creștere și poate și prin tradiție, dobândită în 25 de ani de școală politică, făcută alături de răposatul său unchiu, trecutului; dar prin energia și forța vârstei sale în apogeu, prin experiența necesităților naționale inexorabile de cari a trebuit să se pătrundă tocmai în vremile din urmă el aparține și viitorului, unui viitor apropiat și poate surprinzător de bogat în roade. A scrie despre el, este a scrie despre problemele și nevoile mari și nestinse ale clipei prezente și nu putem să încercăm a vorbi de ele în timpurile grele prin cari trecem. Nimeni din noi nu se îndoește însă că noul rege al României își cunoaște perfect de bine datoriile. Nimeni nu se îndoește că gândul lui s'a solidarizat cu gândul națiunii și că moștenirea ce va lăsa fiului său va fi mai bogată și mai strălucitoare decât a primit'o.

Contele Ștefan Tisza a spus odată într'un discurs că sentimentul de dragoste pe care Românii din Ungaria îl au pentru România e firesc și explicabil și că el nu este în contradicție cu datoria lor de cetățeni ungari. Aceste cuvinte frumoase îl onorează pe primul-ministru ungar. Am uzat de ele spre a arăta din nou aceste sentimente ale noastre. Ca Români, iubim, alături de țara noastră, și România și suntem mândri și noi de dinastia ei, viguroasă, românească și conștientă de marile viitor ce o așteaptă.

Și de aceea, unind sentimentul de durere pentru moartea regelui Carol cu mândria ce ne inspiră figura tinerească și plină de nădejdi a prințului moștenitor Carol, îi urăm

în aceste clipe de mari temeri și de speranțe și mai mari, sănătate și un viitor de furtună și glorie desăvârșită.

Germanii din Ungaria.

Poporul cel mai bine situat materialicește în Ungaria sunt Germanii. Mănați prea mult de dorința câștigului material ei și-au pierdut din vedere rostul lor ca națiune, și în bună parte s'au maghiarizat. Cu deosebire cei din Ungaria propriu zisă, unde locuiesc Șvabii, prin Bănat, ei și-au abandonat aproape cu totul idealul național, deși trecsc într'o masă destul de compactă. Numărul total al Germanilor din Ungaria trece de două și jumătate milioane locuitori.

Deși cu o situație materială mai bună decât toți ceilalți locuitori ai Ungariei, Germanii nu s'au putut manifesta ca un popor întreg, din cauză, că le lipsește pe deoparte originea comună, pe de altă parte pentru că nu locuiesc toți la un loc, ci sunt risipiți în grupuri mai mici sau mai mari prin toată Ungaria. Cu Românii vin foarte mult în atingere atât Germanii din Ungaria propriu zisă, adică Șvabii, cât și cei din Transilvania, adică Sașii. Și unii și alții au fost pentru neamul românesc o piedică în dezvoltarea sa.

Germanii din Ungaria au jucat rolul de instrumente pentru a maghiariza pe Români. Le-a succes unor politicieni să convingă pe Șvabi și pe Sași, că Românii constituie pentru dânșii un mare pericol, și de aceea până în timpul din urmă poporul român din Ungaria n'a avut un dușman mai mare ca pe Germanii.

În timpul din urmă s'a produs și printre Germanii din Ungaria o mișcare de emancipare a poporului... Simțiseră și Germanii, că, servind de instrumente... și-au pierdut conștiința națională, materializându-se cu totul. Semnalul trezirii Germanilor din letargia lor fu dat de un deputat al Sașilor din Transilvania, căruia rolul de mameluc guvernamental nu-i plăcuse, încât a preferat să-și părăsească colegii, cari nu îndrăzniseră să se identifice cu interesele naționale ale poporului german din Ungaria, la care se semnalase o mișcare de emancipare politică...

Faptul, că un deputat sas din Ardeal s'a ridicat în camera ungară pentru susținerea Șvabilor, în lupta lor de trezire națională, a stârnit o mare furtună printre ceilalți deputați sași guvernamentali, cari își văzură situația lor periclitată ca instrumente docile..., mai cu seamă

că primul-ministru, contele Tisza, nu pierdu momentul de-a amenința pe curajosul deputat sas, că, dacă continuă a se da drept apărător al cauzei Șvabilor, manifestând prin aceasta o comunitate de interese ale tuturor Germanilor din Ungaria, — atunci va fi nevoit să tragă consecințele pe urma acestei politici noi a Sașilor. Rezultatul acestei amenințări a contelui Tisza, a fost, că s'a convocat la Sibiu o mare adunare a alegătorilor sași, cu scopul de a se despărți colegiul electoral, care a trimis în parlament pe deputatul disident, de celelalte colegii, manifestând prin aceasta, că poporul săsesc nu aprobă purtarea reprezentantului său. Ceilalți deputați sași sperau să provoace prin această adunare o înfierare a curajosului deputat sas, și s'a întâmplat tocmai contrarul. Colegiul electoral, care trimisese în parlament pe naționalistul deputat sas, s'a solidarizat cu dânsul, și astfel ruptura politică s'a produs și între Germanii din Ungaria, cari până aci constituiau cea mai sigură zestre guvernamentală.

Germanii din Ungaria au început să se convingă, cum că adevărata primejdie pentru ei nu este poporul român, care prin muncă cinstită și încordată își cucerește zi cu zi un loc onorabil în rândul celorlalte popoare ale Ungariei, ci pericolul pentru Nemți, atât pentru Șvabi cât și pentru Sași, nu este decât lipsa unei conștiințe mai vii naționale, ceea ce-i duce cu timpul acolo, ca să-și lapede într'o zi cu totul naționalitatea lor, și să se contopească în masa poporului maghiar.

Evenimentele războiului i-a surprins pe Germanii din Ungaria în starea aceasta a unui început de trezire națională. Soarta a vrut, ca interesele Ungariei să fie strâns legate de ale Germaniei, încât în fața pericolului comun să se unească poporul german cu cel maghiar; cine știe ce urmări va avea acest război pentru

Acțiunea italo-română.

— Părerea unui ziar mondial. —

Un ziar mondial al cărui nume ne scapă, într'un recent articol își arată părerea despre atitudinea națiunilor neutre. Cu acest prilej numitul ziar vorbește și de Italia și România.

— *Italianii și Românii, — scrie ziarul, — știu, că acest războiu e un războiu de liberare.*

— Nu o mai duce mult. Acus.

Cutremurat de nepăsarea acestui popor față de moarte, mă apropii repede de pat și mă plec deasupra bolnavului:

— Așa-i că te simți mai bine? — îi zisei — Cauți bine, peste câteva săptămâni te scoli.

Dar bolnavul nu-mi răspunde, deși-mi părea că ochii lui mari, aprinși de fierbinteală, erau plini de pricepere și viață.

— Unde a fost rănit, în ce luptă? — îi întreb camaradul și dânsul îmi repetă întrebarea cu glas înalt, fără ca să primească răspuns, după aceea se apropie și mai mult de bolnav și-l întreabă și mai tare. Acum deodată îmi păru că bolnavul a înțeles tot ce vorbim și-l întrebăm, numai cât i-au rătăcit gândurile în altă parte, poate era ocupat cu alte probleme pe cari voia să le rezolve înainte de a ne răspunde. Dar ca om de treabă nu a voit să ne rămână dator cu răspunsul, de aceea mi-a părut că se deșteaptă deodată, deși — cum am spus — ochii lui mari în acest răstimp mă priveau aprinși.

— Cum am fost rănit? — exclamă pe neașteptate și neprietenos, tare și cu glasul profund, în o germană curată, ca și când ar fi declamat de pe scena cutărui teatru național.

— Unde am fost rănit? — repetă și ochii lui, ca două lampioane fixe, ne săgetau aprinși.

— Da, da, unde ai fost rănit? — îl întrebă încă odată camaradul tot așa de tare, precum vorbea bolnavul.

— Am fost rănit în luptă!

— Bine, bine, dar unde?

— Pe ce câmp de luptă? — adăogai eu?

— Pe câmpul cel mare de luptă! — exclamă rănitul, încercând zadarnic să-și ridice capul de pe pernă.

— Da, da — îl mângăie camaradul — asta o știm noi, dar pe ce câmp de luptă, poate lângă Lemberg?

— Da, lângă Lemberg, cram lângă mitralieră, culcat în șanț, de aceea m'a nimerit șrapnela.

Tăcurăm cu toții și pe când făceam camaradul soldatului rănit de moarte clătina din cap meditănd, și ca să rupă tăcerea zise:

— Se sfârșește...

Vreau să protestez și uit că pentru poporul prigonit de soarte nimic nu e mai firesc decât moartea, ori unde, ori când și ori cum s'ar apropia de el. Și nu știu ce alta să-i spun bolnavului decât ce-i mai spusei adineaori, și nu mai primesc răspuns. Totuși într'un târziu îmi răspunde rănitul:

— Da, mă simt cu mult mai bine, mă simt foarte bine, dar mi-e sete, trebuie să beau. Apă! — strigă rugându-se.

Camaradul îi aduce apă, dar nici acum nu-și poate ridica capul. Bea numai pe jumătate; cealaltă jumătate i-o toarnă în gura deschisă și gâtlejul aprins primește lichidul răcoritor și dătător de viață, inghite par'că nici n'ar fi gâtlej, ci un canal ce duce în internul lui do-

goritor de pară mistuitoare. După ce a beut, îl întreb moicôm și timid:

— De unde ești?

— Din Bucovina.

— Poți să le scrii neamurilor?

— Am numai o mătușă bătrână, dânsa a fugit în Austria, i-am scris dar n'am primit răspuns.

Tăcu o clipă, apoi urmă:

— Mi-am incredințat soartea în mâinile bunului Dzeu.

Alta nu a mai spus și noi ceștialți am tăcut.

Când apoi m'am dus iarăși la spital, tocmai duceau o targă acoperită cu pânză albă. Mi s'a părut că țargă e goală și că nu e nimeni sub pânza albă, atât de ușor o purtau servitorii, ca și când ar fi dus numai giolgiul.

Dar când au trecut pe lângă mine, sub pânza dură am văzut fața de ceară a mortului, fața soldatului rănit de moarte pe câmpul de luptă. Iar când am intrat în camera unde a zăcut, lângă fereastra de unde se vedea dealul, patul era gol, aștepta să vină altul.

Sper că mătușa lui bătrână și bună, singura rudenie ce o avea, în cea mai apropiată zi de post va aprinde o lumânare, rugându-se pentru sufletul lui Ion Deleanu, care luptându-se a căzut rănit și și-a incredințat soartea în mâinile lui Dumnezeu...

Trad. de C. R. M.

Dar dacă guvernele lor, realiste prin funcțiile ce au, scontează acest profit fără riscuri și discută condițiile unei intervenții, al cărei rezultat aliații ezită să-l fixeze de mai înainte, posibilitățile au năzuinți mai înalte. Ele pretzulesc mult decât profiturile — bunul lor renume, pe care li-l va face istoria. Ele se descurcă la convingerea, că sunt imponderabili și joacă în viitorul națiunilor un rol tot așa de decisiv ca și niscaiva câștiguri materiale, și aduc aminte de patrimoniul lor de cinste, spre care generațiile viitoare le vor cere socotă.

In felul acesta, prin lucrarea conștiinței universale, spiritul tuturor țărilor neimplicate încă în luptă se pătrunde treptat de datorile unei solidarități active.”

Apoi, în alt număr același ziar continuă ast-

Toate aceste încercări de ademenire sunt în putere în fața realității care se impune: nevoia de a grăbi triumful dreptului și de a coborâ la el, pentru cinstea generațiilor viitoare și siguranța profiturilor apropiate.”

Războiul.

România furnizează muniții și medicamente României.

Berlin. — Luni au fost expediate de fabrica de vagoane din Essen 20 de vagoane de muniții, comandate de ministerul de război din România. Mercuri a fost expediat un alt transport de 20 de vagoane.

Guvernul imperial german a mai aprobat și extinderea în România a unui anumit număr de vagoane cu material medical și cu diferite efecte pentru armata română.

Declarațiile regelui Belgiei.

Viena. — „Daily Express” din Londra află că un diplomat belgian sosit din Olanda, a avut acum câteva zile o convorbire cu regele Albert al Belgiei care i-a zis:

Vu pierd nădejdea chiar dacă ar fi să trecem să părăsesc teritoriul belgian. Armata mea este a părăsit Anversul este în excelente condiții și a ocupat pozițiuni bune.

Toți soldații mei sunt gata ca și mine să sacrifice viața lor pentru independența Belgiei. Eu aveam de îndurat multe greutăți, dar avem acum încredere în victoria finală, care va fi mai mare decât ne putem aștepta.

Suntem bătuți momentan dar nu zdrobiți.

Același diplomat povestește că regina Belgiei, deși de o sănătate subredă, a renunțat la toate avantajele traiului larg și se roagă de Dumnezeu să-i permită să-l urmeze pretutindeni.

Animizitățile anglo-turcești.

Berlin. — După ziarul „Le Matin” acum 14 zile a sosit la o depărtare de 20 km. de granița turcă, un corp de cavalerie turcească. Imediat după sosire, guvernul englez a ordonat ca supraveghere a canalului Suez, în mil-căruiă căruia staționează crucșetorul englez anterior.

La ocaziuni date englezii fac șicane turcilor; și zilele trecute cu ocazia trecerii prin canal a unor vase turcești, cari veneau dela Jemen, comandantul englez a somat pe amiralul turc în mod categoric să înlătore înainte de plecare aparatele de telegrafie fără fir.

Amiralul turc a refuzat satisfacerea acestei cereri, iar comandantul englez n'a avut ce să facă.

Printul de Wied rănit.

Frankfurt. — „Ruskoe Slovo” aduce știrea că printul de Wied a fost grav rănit în luptele din guvernământul Suvalki.

Vapoare rusești transportă munițiuni Serblei.

Rusciuc. — Ieri noapte la orele 11 vapoarele de pe Dunăre: Șefcencov, Prus, Bulgaria, Romania, Graț Ignatiev, St. Georgi și Polakov, însoțite de alte 30 remorchere, au trecut prin Rusciuc spre Serbia, încărcate de alimente, munițiuni și puști. Vaporul Bulgaria era provăzut cu tunuri și pancerat, ținând de un eventual atac al celor două monitoare austriace, cari circulă pe la Vidin.

În baza convenției europene asupra Dunării, pe acest râu se poate transporta, pe la mijloc, material de război, neavând drept statelor neutre să-l confisce numai în cazul când vapoarele ar intra în vre-un port al statelor respective.

Anglia vrea războiul îndelungat.

Berlin. — Cunoscutul publicist rus Subotinski întorcându-se din Anglia scrie în „Ruskoje Wiedomosti” că Englezii doresc ca războiul să țină cât mai mult, doi ani sau și mai mult. Ziaristul rus constată că li-e ușor Englezilor să vorbească, căci până în insula lor nu ajung gloanțele de tun, iar soldații lor nu sunt oameni cu familie, în partea cea mai mare și nici cheltuielile de război ale lor nu sunt așa mari.

Nouă armată franceză de o jumătate de milion.

Berlin. — Din Bordeaux se anunță: Instruirea recruților s'a terminat și aceștia au și fost împărțiți la armata de operațiuni. Astfel armata franceză s'a întărit cu o jumătate de milion.

Generalul Joffre despre Germani.

Cristiania. — Corespöndentul din Paris al lui „Aftenposten” scrie că generalisimul armatei franceze, generalul Joffre, întrebă asupra situației de pe câmpul de luptă, a făcut următoarea declarație despre germani:

— I-aș putea scoate din vizuini și tranșee, dacă aș voi să-mi jertfesc câteva mii de oameni. Dar mai bine aștept. Cu puțină răbdare îi voi scoate cu mult mai ieftin.

Reocuparea Kolomeei.

Viena. — (Cu permisiunea comisiei de presă). Tagespost anunță că Rușii au evacuat Kolomeea.

Succesele noastre în Sârbia.

Sofia. — După știrile sosite din Niș trupele austro-ungare au atăcat din nou pozițiile sârbești dela Gucseva, spre sud dela Lonica la cota 708. La Mitrovița lângă Sava (după cum spune însuși comunicatul oficial sârbesc), artileriei noastre i-a succes a deschide un foc ucigător asupra trupelor sârbești așezate spre apus dela Zassovice, pe drumul dela Trijek.

În comunicatul sârbesc se mai spune că trupele noastre au deschis de pe coasta dealului dela Bjejanina un foc puternic de artilerie asupra Topșiderului și a țărmurilor Dunării și Savei la Belgrad.

Un monitor de al nostru și-a îndreptat focul nostru spre Semlin asupra pozițiunilor sârbești. Efectul focului tunurilor de pe monitor a fost foarte puternic, și Sârbii au încercat să-l amuțească cu artileria lor grea. Monitorul însă s'a refugiat. Pe celelalte fronturi n'au avut loc alte evenimente. (Pol. Hir.)

Respingerea Rușilor la Augustov.

Berlin. — (Oficial). Dela cartierul principal se comunică: Rușii au încercat din nou să ne atace spre apus dela Augustov. Toate atacurile lor au fost însă respinse. (Biroul de presă al min. de int.)

Avansarea generală a armatei germane.

Berlin. — (Oficial.) Dela cartierul general se comunică în 24 Octomvrie: Luptele dealungul canalului dintre Yser și Ypern sunt extraordinar de îndârjite. La nord ne-a reușit să

trecem peste canal cu forțe considerabile. Spre ost dela Ypern și sudvest dela Lille trupele noastre înaintează stând în lupte violente. Vasele engleze au bombardat ieri Ostende fără nici un scop.

În pădurile dela Argonnes, trupele au avansat deasemenea, făcând un număr mare de prizonieri și luând mai multe mitraliere dela dușman. Două aeroplane franceze au fost impusecate.

Francezii au refuzat armistițiul, propus de noi la Lyeg, spre nord dela Toul, pentru îngroparea număröșilor morți și transportarea răniților de pe câmpul din fața frontului nostru. (Biroul de presă al min. de int.)

Noua armată a Rusiei.

Sofia. — După cum se anunță din Londra, ziarul „Daily Telegraph” primește informația din sursă rusă, că Rusia are în pregătire o nouă armată de cinci milioane oameni, cari sub conducerea Tarului vor pleca în curând să cucerască Berlinul.

Nota guvernului persan.

Frankfurt. — Guvernul persan a prezentat consulului rus din Teheran o notă, în care Persia face declarație de neutralitate, dar pretinde totodată să se retragă trupele rusești de pe teritoriul țării.

ÎN POLONIA RUSEASCĂ LUPTA DECISIVĂ E ÎN CURGERE.

Viena. — Se comunică dela cartierul principal: Pe câmpul de luptă dela nord armatele noastre și puternice forțe germane sunt înșiruite și cuprind frontul neîntrerupt, văile nordostice ale Carpaților ostici, terenul dela Stary-Sambor spre ost dela fortăreața Przemysl, cursul de jos al râului San și teritoriul malurilor poloneze ale Vistulei până la regiunea Plock. Aceste armate sunt angajate în lupte cu forțele principale rusești, la cari s'au mai adăogat și trupele din Siberia și Turchestan. Atacul nostru peste Carpați a atras puternice forțe inamice în Galiția meridională, unde ambii adversari dețin poziții fortificate. În general lupta e în curgere spre sudost dela Przemysl și la cursul de jos al râului San. În zilele din urmă trupele noastre au câștigat noul succese. În Polonia rusească ambii adversari au concentrat forțe mari, cari de ieri luptă pe frontul spre sudvest dela Ivangorod-Varșovia-Vistula. — Gen. major Höfer.

INFORMAȚIUNI.

Arad, 26 Octomvrie 1914.

— Mâne, Marti, fiind sărbătoare — Cuvioasa Paraschiva — numărul viitor al ziarului nostru va apare Mercuri seara.

† Dumitru C. Moruzi, bătrânul și neobositul scriitor și publicist din Iași a murit alaltăieri, în vârstă de 75 ani. Originar din o familie veche și nobilă din Basarabia, a fugit încă de tânăr stabilindu-se în România, unde a dezvoltat o activitate prodigioasă, lăsând în urmă mai multe opere de valoare; ajunge să amintim romanele „Înstrănații” și „Pribegi în țară răpită”, poate cele mai bune ce s'au scris în românește, apoi studii etc.)

Detunatul a fost un apreciat colaborator al ziarului nostru. Căuți dintre cetitorii nostri își vor aduce aminte de frumoasele articole publicate pe timpul campaniei românești în Bulgaria, iar mai nou de seria de articole asupra chestiunii evreiești apărute mai în urmă în broșură.

Naționalist înflăcărat, figură simpatică și spirit cult și fin, detunatul lasă în urma sa regrete. Fie-i marelui omecăvântată!

Moratorul. Monitorul oficial publică o ordinațiune a ministrului de justiție privitor la întregirea moratorului intrat în vigoare în 1 Octomvrie. Ordinațiunea statuiază excepțiile pentru improcesuarea pretențiunilor și execuțiuni, cari se pot efectui și în cursul moratorului respective se pot face execuții, dacă pin aceasta nu se păgubește preste măsură debitorul.

Amnestie. M. Sa monarhul la propunerea făcută de ministrii: de interne, al apărării țării, de agricultură, de comerț a dispus preagrațios

Handwritten notes and signatures on the right margin, including names like 'H. Ra.' and 'Rosatul'.

pin hotărârea Sa preainaltă datată din 11 Octomvrie 1914, ca să se omită procedurile pornite sau cari sunt a se porni împotriva tuturor acelor cari în războiul actual și-au făcut cu credință datoria ca soldați în armata comună, la honvezi sau ca glotași pentru transgresiuni comise înainte de 20 Septemvrie 1914 și a căror judecare aparține sferei de competență a autorităților administrative ca judecătoria polițienești, iar sentințele ridicate la valoare de drept, dar încă neexecutate sunt a se șterge pe calea amnestiei.

Nu se extinde aceasta amnestie asupra procedurilor pornite sau sunt a se porni, pentru acte, cari 1. sunt calificate ca contravențiuni cu privire la starea de război, sau 2. ating interesele de război, socotind între aceste delictelor prevăzute în paragrafii 63, 64 și 73 al articolului de lege XXX din 1912 despre apărarea țării, precum și încălcarea articolului de lege XXXVII din 1913 despre obligarea de a se prezenta a claselor de gloate, făcând excepțiune cazurile, în cari respectivii au răspuns datoriei lor de a se prezenta, sau a se înrola, sau și-au împlinit serviciul prescris de lege până la 20 Septemvrie 1914.

Mausoleul regelui Carol I. Cetim în „Universul”:

Dorind să cunoaștem pavilionul Institutului geografic militar unde regele Carol, în testamentul său, a exprimat dorința clădirii unui mausoleu, am aflat că această clădire e așezată imediat pe platoul dela marginea de miazăzi a capitalei, pe strada Piscului și spre răsărit de cimitirul Bellu.

Clădirea face parte din observatorul astronomic al armatei.

Șeful observatorului a marcat de mai mult timp, printr'o piatră simplă, locul unde regele Carol se oprea când venea în curtea observatorului.

Pe piatră stă scris: „Cuvintele M. S. regelui” — litere săpate cum s'a putut de soldați.

Din acest punct, regele Carol arăta străinilor, cari îl însoțeau, orașul spunându-le că este cel mai înalt loc de unde se poate vedea întreaga panoramă a Capitalei.

Astfel, pentru înfăptuirea unuia din semnele de dragoste către fostul și înțeleptul lor suveran, cetățenii capitalei, pentru înălțarea mausoleului regal, au la îndemână nu numai locul gândit pentru aceasta de regele Carol și lăsat prin testament, dar chiar punctul de unde și-a inspirat această dorință și care a fost marcat pentru veci de câțiva oșteni ai Săi.

Distingerea regelui Ferdinand al României. Monitorul oficial al armatei aduce următorul decret, prin care monarhul nostru conferă regelui Ferdinand al României regimentul de infanterie 96. — Acelaș număr al Monitorului publică un prea înalt ordin, prin care regimentul nr. 6, care până acum a purtat numele regelui Carol I, are să poarte de aici încolo simplul nrul 6.

Cununie. Dșoara Vioara Ruga din Jombolea și d. Dr. Iulian Chiein, Nădlac, în 25 l. c. st. n. au serbat cununia lor. Cu aceasta ocaziune au dăruit 10 cor. pentru fondul ziaristilor români. Felicitările noastre!

Dar marinimos. Cetim în „F. D.” din Caransebeș: Cunoscând năcazurile și nevoile multor studenți buni, dar săraci, înscriși la institutul teologic, I. P. C. Sa părintele arhimandrit și vicar episcopesc Filaret Musta a dăruit sumă de 500 coroane, din care să se dea burse. Până acum s'a votat 250 coroane elevului Lazar Voin. Fapta I. P. C. Sașe merită nu numai laudă, ci să fie și imitată de mulți ai noștri și atunci multe neajunsuri ar dispărea!

Dela capitolul gr. cat. La propunerea ministrului cultelor, M. S. monarhului a numit pe Dr. Cornel Bulcu canonic prebendat la capitolul din Lugoj și pe Rev. Dr. Jacob Radu canonic cancelar la capitolul din Oradea-mare.

† **Rafila Scorobet**, soție de inv. din Mercuria a încetat din viață în 23 l. c. în etate de 25 ani, după o căsătorie de 8 ani. Inmormântarea a avut loc Duminecă în 25 l. c. O deplâng: Mateiu Scorobet, inv., ca soț; Lucian, Livia și Lucia, ca copii, precum și alte rude. — Odihnească în pace!

Coroane eterne. Doamna **Constanța P. Barcianu** din Sibiu, în loc de cunună peritoare

pe cosciugul mult regretatei sale verișoare **Subina Brote**, dăruiește fondului Dr. D. P. Barcianu pentru ajutorarea sodalilor (cafelor) fără lucru al Reuniunii meseriașilor sibieni, 10 cor. Pentru prinos, dorind odihnă vecinică repositiei, aduce calde mulțumite: **Vic. Torășianu**, prezidentul Reuniunii.

Societatea de lectură „Sf. Ion Gură de aur” a teologilor români gr. cat. din Oradea-mare și-a ținut ședința de constituire, — constituindu-se pe anul școlar 1914—1915 în modul următor: prezident: Teodor Raica an. IV.; viceprezident: Petru Iancsik a. III.; secretar: Cornel T. Mărian a. III.; controlor: Grațian V. Anca a. III.; casier: Gavril Barbul a. III.; notar: Dumitru Nistor a. II.; bibliotecar: Vasile Barbul a. II.; arhivar Victor P. Gherasin a. II.; viconotar: Grigore Ritiu a. I.; vicebibliotecar: Leontin Ciula a. I. In comisia literară: Teodor Raica, Grațian V. Anca, Ion Teușan, Petru Iancsik, Grigore Ritiu, Iosif Pop și Cornel Mărian, șeful com. lit.

Pentru trădare de patrie.... Citim în fițuica „Ujság” dela Cluj:

„Procuratura militară honvezească din loc a dat acuză în contra sergentului titular cu termin redus **Andrei Alexandru**, învățător în comuna **Ilenbac**, invinuindu-l de crima nici mai mică nici mai mare ca: **călcarea indatoririlor sale de serviciu** precum și încercarea de-a îndupleca pe unul și pe alții dintre soldați, ca să se schinjuiască ei pe ei înșiși. După cum ne spune acuza **Alexandru** ar fi îndemnat cu ocazia mobilizării pe o mare parte din sătenii din **Ilenbac**, ca **întrucât ar izbucni războiul și în România, ei să nu lupte în contra fraților lor de sânge, ci să dezerteze în tabăra românească.** Dacă însă aceasta nu le-ar succede atunci să se impuste ei înșiși în mâna stângă ori în piciorul stâng, ca să devie neapți pentru luptă. Învățătorul primar a fost tras ieri la răspundere de către tribunalul militar honvezesc din Cluj. Acuzatul fiind ascultat în decursul pertractării a negat minciunile scornite de **adverșarii lui personali.**

Apărătorul acuzatului d. **Dr. Aurel Isac** a venit cu cererea ca tribunalul să admită martori noi pentru dovedirea feliilor de „smănie dintre denunțant și acuzat” întrerupând astfel desbaterile. Cererea apărătorului a fost admisă, iar desbaterile s'au întrerupt. Tribunalul a ascultat apoi atât pe denunțant cât și pe martorul acestuia, pe notar, cari la rândul lor au depus acum, că acuzatul e vinovat de delictele de mai sus, ordonându-se ascultarea de noi martori.

x **Nouă berărie și ospătărie** se va deschide în Arad în str. **Eötvös**, lângă farmacia **Rozsnyay**, restaurată și mobilată radical. **Deschiderea va avea loc în 31 Oct. n.** Mă voi nizu totdeauna să servesc mușterii cu **beuturi curate și bune, mâncări reci și calde gustoase**, pentru ca în modul acesta totdeauna să posed încrederea on. mușterii. Zilnic here „**Fővárosi Mátyás királyos**”.

Vipt se dă și acasă cu preț moderat. Incăperi speciale pentru societăți. Roagă binevoitorul sprijin: **MOJZES FERENCZ**, fostul conducător la „Lloyd” și „Panonia”.

Ultima oră.

BOMBARDAREA PANCIOVEI.

Panciova. — Joi, în 22 Octomvrie, după amiază la 1 Oră, artileria sârbească de lângă Vișnița (sat sârbesc lângă Belgrad) a bombardat Panciova, trăgând vre-o 25 lovituri de tun asupra orașului. Proiectilele inamice au căzut în nemijlocită apropiere de tribunal (în cazarma jandarmilor), tot astfel lângă localul poștei (în casina maghlară) apoi localul preturei, temnița tribunalului, în zidirea „Pancsovai népbank”-ului și în alte locuri. Nici morți nici răniți nu avem.

Această purtare a Sârbilor e nespuse de condamnabilă, căci Panciova e oraș deschis și astfel conform dreptului internațional, bombardarea e strict oprită.

Azi dimineată, artileria noastră din Panciova, vreme îndelungată și cu bun succes a bombardat pozițiile inamice. Dușmanul nu a răspuns! (Cens.) Cor.

GERMANII AU INCEPUT OFENSIVA LA AUGUSTOWO.

Berlin. — Cartierul principal comunică cu datul de 25 Oct.: Pe câmpul de luptă dela ost trupele noastre au început ofensiva la Augustowo. In regiunea Ivangorod trupele noastre luptă împreună cu trupele austro-ungare. Am luat 1800 Ruși prizonieri.

RUSIA A TRIMIS BULGARIEI ULTIMATUL.

Budapesta. — A. T. U. — Rusia a trimis un ultimatum Bulgariei în cazul dacă și pe mai departe va permite Germaniei să transporte Turciei muniții peste teritoriul Bulgariei. Rusia amenință că imediat va ocupa porturile bulgare Varna și Burgas.

SENTINȚA IN PROCESUL ASASINILOR ARHI-DUCELUI FERDINAND.

Sarajevo. — Mercuri, în 28 Oct. se va rosi sentința în procesul asasinilor perechei moștenitoare austro-ungare.

CONVOCAREA PARLAMENTULUI.

Budapesta. — Se știe, că guvernul a decis convocarea parlamentului pentru câteva zile în luna Noemvrie când vor trebui să fie desbătute mai multe chestii urgente.

IN CURÂND SE VOR DA MARI LUPTURI IN BUCOVINA.

Dorna-Vatra. — De câteva zile Cernăuți se află în mâinile trupelor austro-ungare. Ruși se află între Mahala și Harande. Ei s'au fortificat aci puternic și așteaptă trupele noastre cari înaintează spre ei. Comunicația telefonică între Cernăuți și Viena e restabilită.

ASEDIAREA BELFORTULUI.

Berlin. — „Vossische Zeitung” anunță că Franzezii au evacuat fortul Sept. din fața Belfortului.

MOȘTENITORUL ALEXANDRU RĂNIT.

Sofia. — „Utro” anunță din Niș: Starea sanitară a regelui Petru s'a agravat. Moștenitorul Alexandru a fost rănit, iar prințul Gheorghe încă nu e reînșănătoșat.

BOMBARDAREA VERDUNULUI.

Basel. — „Nationalzeitung” publică la loc de frunte din sursa cea mai demnă de încredere, că în fața Verdunului au sosit mortierele cu mortar austriece și cele germane de calibrul 42. Bombardarea forturilor se va începe în cele mai apropiate zile. Statul major german, crede că Verdunul va cădea în decurs de o săptămână.

GERMANII BOMBARDEAZĂ VASELE ENGLEZE.

Rotterdam. — Germanii au așezat între Nieuport și Ostende în poziții bine acoperite tunuri grele de asediu, deschizând un foc asupra vaselor de război engleze. Două canoniere engleze au fost silite să se retragă.

CONGREGAȚIA DE TOAMNĂ A COMITATULUI ARAD.

Astăzi înainte de amiază s'a ținut congregația de toamnă a comitatului Arad, prezidată de comitele suprem br. **Ivan Urbán**. Congregația avut un caracter foarte liniștit, având la ordinea zilei unele chestiuni de ordin administrativ de puțin interes pentru marele public.

De remarcat vorbirea de deschidere a președintelui, care amintind zilele de înaltă povăstire, cari le trăim — a parentat și pe regele Carol prin aceste cuvinte:

— Trebuie să amintesc și un caz trist, care ne umple inima de durere: e moartea regelui Carol al României, acel bărbat înțelept și prieten sincer al nostru. Regele Carol e întemeietorul României, și moartea lui e pierdere mare.

Propune ca congregația să-și exprime doleanțele, prin intermediul guvernului, reginei văduve, precum și noului rege. Propunerea s'a primită unanim, după care ședința se închide la ora 10 și jumătate.

Redactor responsabil: **Constantin Savu**.